

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет історії, політології та національної безпеки
Кафедра історії України та археології

РОБОЧА ПРОГРАМА

нормативного освітнього компонента

Методика навчання історії та громадянської освіти
підготовки бакалавра

спеціальності 014 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)

освітньо-професійної програми

«Середня освіта. Історія та громадянська освіта»

Робоча програма освітнього компонента «Методика навчання історії та громадянської освіти» підготовки бакалавра галузі знань 01 Освіта, спеціальності 014 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) за освітньою програмою Середня освіта. Історія та громадянська освіта.

Розробники:

Денисюк Василь Іванович, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України та археології Волинського національного університету імені Лесі Українки;

Муляр Оксана Петрівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри історії України та археології Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми: доц. Карліна О. М.

Робоча програма освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри історії України та археології, протокол № 2 від 17 вересня 2025 року.

Завідувач кафедри:

проф. Ленартович О. Ю.

© Денисюк В. І., 2025 р.

© Муляр О. П., 2025 р.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Опис освітнього компонента «Методика навчання історії та громадянської освіти».....	4
2. Тематика лекційного курсу.....	15
3. Тематика семінарських та практичних занять.....	25
4. Завдання для самостійної роботи.....	32
5. Питання на іспит.....	36
6. Список джерел та літератури.....	43

Вступ

Методика навчання історії та громадянської освіти є важливою частиною підготовки фахівців за спеціальністю 014 Середня освіта (Історія). Робоча програма зорієнтована на те, щоб допомогти здобувачу вищої освіти зрозуміти загальну структуру освітнього компонента, його змістове наповнення.

Робоча програма містить опис освітнього компонента, інформацію про викладачів, які забезпечують освітній компонент, анотовану тематику лекційного курсу, плани семінарських занять та вимоги по підготовці до практичних занять, а також характер та зміст самостійної роботи і список рекомендованої літератури та джерел.

1. Опис освітнього компонента «Методика навчання історії та громадянської освіти».

I. Опис освітнього компонента.

Денна форма здобуття освіти

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика освітнього компонента
Денна форма здобуття освіти	01 Освіта	Нормативний
Кількість годин/кредитів 8 / 240	014 Середня освіта (Історія)	Рік навчання <i>третій</i>
ІНДЗ: <u>немає</u>	Середня освіта. Історія та громадянська освіта Бакалавр	Семестр <i>п'ятий, шостий</i>
		Лекції 60 год.
		Практичні (семінарські) 80 год.
		Самостійна робота 84 год.
		Консультації 16 год.
		Форма контролю: екзамен/екзамен

Заочна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	01 Освіта	Нормативна
Кількість годин/кредитів 8 / 240	014 Середня освіта	Рік навчання <i>четвертий</i>
		Семестр <i>сьомий, восьмий</i>
		Лекції 16 год.

	(Історія)	Практичні (семінарські) 16 год.
		Самостійна робота 180 год.
		Консультації 28 год.
ІНДЗ: немає	Середня освіта. Історія та громадянська освіта Бакалавр	Форма контролю: екзамен/екзамен

II. Інформація про викладачів

Денисюк Василь Іванович

Науковий ступінь – кандидат історичних наук

Вчене звання – доцент

Посада – доцент кафедри історії України та археології.

Контактна інформація: номер мобільного телефону – 0663893490,

Електронна адреса – denysyuk.vasyl@eenu.edu.ua.

Посилання на розклад [http:// 194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi](http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi)

Муляр Оксана Петрівна

Науковий ступінь – кандидат історичних наук

Вчене звання – доцент

Посада – доцент кафедри історії України та археології.

Контактна інформація: номер мобільного телефону – 0502891561,

Електронна адреса – mulyarop@ukr.net.

Посилання на розклад [http:// 194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi](http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi)

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація

Освітній компонент спрямований на вивчення комплексу методів навчання історії та громадянської освіти в закладах загальної середньої освіти, а також основних проблем, з якими стикається вчитель під час педагогічної діяльності.

Програма ОК складається з чотирьох модулів: 1. Формування історичних знань та вмій. Методи навчання історії; 2. Організація освітнього процесу на уроках історії; 3. Методика формування громадянської компетентності; 4. Технології громадянської освіти. Перші два модулі заплановано вивчати у

п'ятому семестрі, а третій та четвертий – у шостому. Навчання у кожному із семестрів завершується екзаменом.

У першому модулі визначено фундаментальні основи методики навчання історії, аналізуються методи навчання історії та методика формування критичного мислення на уроках історії. Другий модуль присвячений головним аспектам організації освітнього процесу на уроках історії. Особлива увага звертається на урокові історії як головній формі навчання історії.

У третьому модулі визначено основні аспекти формування громадянської компетентності на уроках історії та громадянської освіти. Особливу увагу виділено на питання національної та громадянської ідентичності та ключові елементи громадянської компетентності. Четвертий модуль присвячений технологіям громадянської освіти.

В результаті вивчення ОК здобувачі вищої освіти зможуть оволодіти відповідним понятійно-термінологічним апаратом, головними концепціями та методами навчання історії та громадянської освіти, навичками роботи зі здобувачами середньої освіти.

2. Пререквізити

Освітній компонент спирається на знання та компетентності, які були засвоєні здобувачами вищої освіти під час вивчення освітніх компонентів «Вступ до спеціальності», «Психологія», «Охорона життя і здоров'я учасників освітнього процесу», «Педагогіка», «Інформаційно-комунікаційні технології в освіті», «Вступ до спеціальності», «Археологія України», «Історія первісних суспільств та стародавніх цивілізацій Азії та Африки», «Історія історичних знань», «Давня та середньовічна історія України», «Історія Античності», «Історія західноєвропейського середньовіччя», «Історія України нового часу», «Історичне краєзнавство Волині», «Права і свободи людини», «Соціологія особистості», «Медіаосвіта і медіаграмотність», «Основи економічних знань».

Постреквізити

Знання, навички й уміння, отримані здобувачами вищої освіти, знадобляться при вивченні таких ОК: «Історія громадянського суспільства», «Становлення та розвиток демократичного суспільства в Україні», «Людина в історії світової культури», «Сучасна історія країн Центральної та Східної Європи», «Сучасна історія країн Азії та Африки», під час проходження педагогічної практики, написання курсових робіт з історії та методики її навчання і громадянської освіти та методики її навчання.

3. Мета і завдання освітнього компонента

Мета курсу – забезпечити методичну підготовку здобувачами вищої освіти до навчання історії та громадянської освіти в закладах загальної середньої освіти.

Завдання:

- озброїти здобувачів вищої освіти знаннями основних закономірностей освітнього процесу;
- засвоїти головні поняття, ідеї та концепції з методики навчання історії та громадянської освіти;
- оволодіти основними практичними вміннями викладання відповідного навчального предмету в ЗЗСО;
- ознайомити з характером змін в освітньому процесі у контексті реформування за «Новою українською школою»;
- ознайомити з основними складовими та напрямками вчительської професії;
- зрозуміти важливість та засвоїти методику налагодження емоційного контакту вчителя зі здобувачами освіти;
- знати головні технології формування історичної та громадянської компетентності у здобувачів середньої освіти.

4. Компетентності. Програмні результати навчання. Soft skills

Перелік компетентностей випускника	
Інтегральна компетентність (ІК)	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі середньої освіти, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь з наук предметної спеціальності, педагогіки, психології, теорії та методики навчання і характеризується комплексністю та умовами організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.
Загальні компетентності (ЗК)	<p>ЗК2. Знання й розуміння предметної області та професійної діяльності.</p> <p>ЗК3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, до комунікації іноземною мовою за предметною спеціальністю.</p> <p>ЗК4. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук, аналіз та обробку інформації з різних джерел, ефективно використовувати цифрові ресурси і технології в освітньому процесі.</p> <p>ЗК5. Здатність діяти автономно, ухвалювати обґрунтовані рішення у професійній діяльності та відповідати за їх виконання, діяти відповідального і свідомо на основі чинного законодавства та етичних міркувань (мотивів).</p> <p>ЗК6. Здатність до міжособистісної взаємодії та роботи у команді у сфері професійної діяльності, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня.</p> <p>ЗК10. Здатність поважати різноманітність і мультикультурність суспільства, усвідомлювати необхідність рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу.</p>
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (ФК)	<p>ФК1. Здатність перенесення системи наукових знань у професійну діяльність та в площину навчального предмету.</p> <p>ФК3. Здатність здійснювати цілепокладання, планування та проєктування процесів навчання і виховання учнів з</p>

	<p>урахуванням їхніх вікових та індивідуальних особливостей, освітніх потреб і можливостей; добирати і застосовувати ефективні методи й технології навчання, виховання і розвитку учнів.</p> <p>ФК4. Здатність формувати і розвивати в учнів ключові та предметні компетентності засобами навчального предмету та інтегрованого навчання; формувати в них ціннісне ставлення; розвивати критичне мислення.</p> <p>ФК5. Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів та засадах компетентнісного підходу, аналізувати результати їхнього навчання.</p> <p>ФК6. Здатність до формування колективу учнів, знаходження ефективних шляхів мотивації їх до саморозвитку (самовизначення, зацікавлення, усвідомленого ставлення до навчання); спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них.</p> <p>ФК9. Здатність аналізувати власну педагогічну діяльність та її результати, здійснювати об'єктивну самооцінку і самокорекцію своїх професійних якостей.</p> <p>ПК6. Здатність здійснювати критичний аналіз джерел інформації та використовувати їх у професійній діяльності.</p> <p>ПК7. Знання наукових основ методики навчання історії, організації процесу пізнання та виховання учнів різних вікових категорій.</p> <p>ПК8. Знання змісту та завдань організації допрофільної підготовки учнів.</p> <p>ПК9. Знання нових підходів до шкільної історичної освіти в умовах багатокультурного суспільства та процесу євроінтеграції.</p> <p>ПК10. Здатність до педагогічної рефлексії та дисемінації педагогічного досвіду.</p> <p>ПК11. Знання наукових основ методики навчання громадянської освіти, організації процесу пізнання школярів.</p>
Програмні результати навчання	
<p>РН1. Відтворює основні концепції та принципи педагогіки і психології; враховує в освітньому процесі закономірності розвитку, вікові та індивідуальні особливості учнів.</p> <p>РН2. Демонструє вміння навчати учнів державною мовою, формувати та розвивати їхні мовно-комунікативні уміння і навички засобами навчального предмету та інтегрованого навчання.</p> <p>РН3. Називає та аналізує методи цілепокладання, планування і проектування процесів навчання і виховання учнів на основі компетентнісного підходу з урахуванням їхніх освітніх потреб; класифікує форми, методи і засоби навчання предмету в закладах загальної середньої освіти.</p> <p>РН4. Здійснює добір і застосовує сучасні освітні технології та методики для формування предметних компетентностей учнів; критично оцінює результати їхнього навчання та ефективність уроку.</p> <p>РН5. Вибирає відповідні форми та методи виховання учнів на уроках і в позакласній роботі; аналізує динаміку особистісного розвитку учнів; визначає ефективні шляхи їхньої мотивації до саморозвитку та спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них.</p>	

- РН9.** Застосовує сучасні інформаційно-комунікаційні та цифрові технології у професійній діяльності.
- РН10.** Демонструє володіння сучасними технологіями пошуку наукової інформації для самоосвіти та застосування її у професійній діяльності.
- РН12.** Аналізує власну педагогічну діяльність та її результати, здійснює об'єктивну самооцінку і самокорекцію своїх професійних якостей.
- РН13.** Демонструє знання основних положень нормативно-правових документів щодо професійної діяльності, обґрунтовує необхідність використання інструментів демократичної правової держави у професійній і громадській діяльності та ухвалення рішень на засадах поваги до прав і свобод людини в Україні.

Програмні результати навчання для предметних спеціальностей

- ПРН4.** Демонструє інтегроване мислення, пояснює цілісну картину суспільно-історичного розвитку через міжпредметні зв'язки.
- ПРН7.** Знає зміст шкільних курсів історії та громадянської освіти, проектує та здійснює навчальний процес, обирає оптимальні компетентнісно орієнтовані методики навчання, уміє оцінювати та відслідковувати динаміку особистісного розвитку учня/учениці.
- ПРН8.** Володіє здатністю до розкриття інтелектуального і творчого потенціалу здобувачів середньої освіти засобами змісту предметних галузей та курсів за вибором.
- ПРН9.** Цінує різноманіття і мультикультурність, ідентифікує себе у системах загальнолюдських і національних цінностей, керується в педагогічній діяльності принципами толерантності, діалогу та співробітництва.
- ПРН10.** Усвідомлює цілі, мотиви власної педагогічної діяльності, стійко прагне до набуття та вдосконалення професійних компетенцій.

5. Структура освітнього компонента.

Денна форма здобуття освіти

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форми роботи і контролю / кількість балів
Змістовий модуль 1. (I семестр)						
Формування історичних знань та вмінь. Методи навчання історії.						
Тема 1. Методика навчання історії та громадянської освіти як наукова та навчальна дисципліна.	7	4		2	1	ДС / 3
Тема 2. Історичні знання у системі підготовки здобувачів освіти в «Новій українській школі» та старшій школі.	6		2	3	1	ДС / 3
Тема 3. Вчитель історії та педагогічна майстерність.	6	2	2	2		ДС / 3
Тема 4. Інтегроване навчання у «Новій українській школі».	6		2	3	1	ДС, РМГ / 3
Тема 5. Класифікації методів навчання історії. Словесно-друковані методи навчання.	6	2	2	2		ДС / 3
Тема 6. Методи наочного навчання історії.	7	2	2	3		ДС, РМГ / 3
Тема 7. Ігрові методи навчання історії.	7		4	2	1	ДС, РМГ / 6
Тема 8. Практичні методи навчання історії.	6	2	2	2		ДС / 3
Тема 9. Критичне мислення на уроках історії в	8	2	4	2		ДС,

«Новій українській школі» та старшій школі.						РМГ / 6
Активність						2
Модульна контрольна робота № 1.						МКР/15
Разом за модулем	59	14	20	21	4	50
Змістовий модуль 2.						
Організація освітнього процесу на уроках історії						
Тема 10. Сучасні освітні технології на уроках історії в НУШ та старшій школі.	6	2	2	2		ДС / 3
Тема 11. Політична, військова, соціально-економічна та культурна проблематика в шкільному курсі історії.	7	2	2	2	1	ДС, РМГ / 3
Тема 12. Урок як основна форма організації освітнього процесу з історії.	6	2	2	2		ДС / 3
Тема 13. Підготовка вчителя до уроку історії.	4		2	1	1	ДС, РМГ / 3
Тема 14. Оцінювання результатів навчання.	5		2	2	1	ДС / 3
Тема 15. Нетрадиційні форми навчання історії.	8	2	4	2		ДС / 6
Тема 16. Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі.	8	4	2	2		ДС / 3
Тема 17. Урок історії в основній школі (5–8 класах «Нової української школи», 9 класі ЗЗСО).	6	2	2	2		ДС, РМГ / 3
Тема 18. Урок історії в старшій школі (10–11 класах).	6	2	2	2		ДС, РМГ / 3
Тема 19. Дистанційна форма навчання історії та громадянської освіти.	5		2	2	1	ДС / 3
Модульна контрольна робота № 2.						МКР/15
Активність						2
Разом за модулем	61	16	22	19	4	50
Всього годин/балів у I семестрі	120	30	42	40	8	100
Змістовий модуль 3 (II семестр)						
Методика формування громадянської компетентності						
Тема 20. Громадянська освіта як фактор формування громадянських компетентностей учнів.	9	2	2	4	1	ДС, РМГ / 3
Тема 21. Формування у здобувачів освіти національної та громадянської ідентичностей.	11	2	4	4	1	ДС / 6
Тема 22. Проблема формування та розвитку етнічних спільнот і націй на уроках історії та громадянської освіти	6	2	2	2		ДС, РМГ / 6
Тема 23. Проблема формування та розвитку держави на уроках історії та громадянської освіти.	6	2	2	2		ДС, РМГ / 3
Тема 24. Особливості організації демократичного освітнього процесу на уроках історії та громадянської освіти.	11	2	4	4	1	ДС / 6
Тема 25. Виховання патріотизму та формування громадянської компетентності на уроках історії.	12	2	4	5	1	ДС, РМГ / 6
Активність						6
Модульна контрольна робота № 3.						МКР/15
Разом за модулем	55	12	18	21	4	51
Змістовий модуль 4.						
Технології громадянської освіти						
Тема 26. Інтерактивні технології навчання у формуванні громадянських та соціальних компетентностей.	9	2	2	4	1	ДС / 3

Тема 27. Організація освітнього простору в «Новій українській школі».	14	4	6	4		ДС, РМГ / 9
Тема 28. Проектні технології навчання громадянської освіти.	11	4	2	4	1	ДС / 3
Тема 29. Зворотній зв'язок на уроках історії та громадянської освіти.	11	2	4	4	1	ДС / 3
Тема 30. Фасилітація групової динаміки та взаємодії на уроках історії та громадянської освіти.	10	2	4	4		ДС, РМГ / 6
Тема 31. Технології навчання в інклюзивному освітньому середовищі.	10	4	2	3	1	ДС / 3
Активність						7
Модульна контрольна робота № 4.						МКР/15
Всього годин/Балів	65	18	20	23	4	49
Всього годин/балів у II семестрі	120	30	38	44	8	100
Разом	240	60	80	84	16	

Заочна форма здобуття освіти

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Кон с.	Форма контролю / Бали
Змістовий модуль 1. (I семестр)						
Формування історичних знань та вмінь. Методи навчання історії..						
Тема 1. Методика навчання історії та громадянської освіти як наукова та навчальна дисципліна.	8	2		5	1	ДС / 3
Тема 2. Історичні знання у системі підготовки здобувачів освіти в «Новій українській школі» та старшій школі.	6			5	1	ДС / 3
Тема 3. Вчитель історії та педагогічна майстерність.	7		2	5		ДС / 3
Тема 4. Інтегроване навчання у «Новій українській школі».	6			5	1	ДС, РМГ / 3
Тема 5. Класифікації методів навчання історії. Словесно-друковані методи навчання.	8	2		5	1	ДС / 3
Тема 6. Методи наочного навчання історії.	8		2	5	1	ДС, РМГ / 3
Тема 7. Ігрові методи навчання історії.	6			5	1	ДС, РМГ / 6
Тема 8. Практичні методи навчання історії.	5			5		ДС / 3
Тема 9. Критичне мислення на уроках історії в «Новій українській школі» та старшій школі.	6			5	1	ДС, РМГ / 3
Активність						5
Модульна контрольна робота № 1.						МКР/15
Разом за модулем	60	4	4	45	7	50
Змістовий модуль 2.						
Організація освітнього процесу на уроках історії						
Тема 10. Сучасні освітні технології на уроках історії в НУШ та старшій школі.	7	2		4	1	ДС / 3
Тема 11. Політична, військова, соціально-економічна та культурна проблематика в шкільному курсі історії.	8		2	5	1	ДС / 3
Тема 12. Урок як основна форма організації освітнього процесу з історії.	5			5		ДС / 3

Тема 13. Підготовка вчителя до уроку історії.	5			4	1	ДС, РМГ / 3
Тема 14. Оцінювання результатів навчання.	7		2	5		ДС / 3
Тема 15. Нетрадиційні форми навчання історії.	6			5	1	ДС / 6
Тема 16. Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі.	7	2		4	1	ДС / 3
Тема 17. Урок історії в основній школі (5–8 класах «Нової української школи», 9 класі ЗЗСО).	5			4	1	ДС, РМГ / 3
Тема 18. Урок історії в старшій школі (10–11 класах).	5			4	1	ДС, РМГ / 3
Тема 19. Дистанційна форма навчання історії та громадянської освіти.	5			5		ДС / 3
Активність						2
Модульна контрольна робота № 2.						МКР/15
Разом за модулем	60	4	4	45	7	50
Всього годин/балів у I семестрі	120	8	8	90	14	100
Змістовий модуль 3 (II семестр)						
Методика формування громадянської компетентності						
Тема 20. Громадянська освіта як фактор формування громадянських компетентностей учнів.	9	2		5	2	ДС, РМГ / 3
Тема 21. Формування у здобувачів освіти національної та громадянської ідентичностей.	8		2	5	1	ДС / 6
Тема 22. Проблема формування та розвитку етнічних спільнот і націй на уроках історії та громадянської освіти.	13		2	10	1	ДС, РМГ / 3
Тема 23. Проблема формування та розвитку держави на уроках історії та громадянської освіти.	8	2		5	1	ДС, РМГ / 6
Тема 24. Особливості організації демократичного освітнього процесу на уроках історії та громадянської освіти.	11			10	1	ДС / 6
Тема 25. Виховання патріотизму та формування громадянської компетентності на уроках історії.	11			10	1	ДС, РМГ / 3
Активність						6
Модульна контрольна робота № 3.						МКР/15
Разом за модулем	60	4	4	45	7	48
Всього годин/Балів						
Змістовий модуль 4.						
Технології громадянської освіти						
Тема 26. Інтерактивні технології навчання у формуванні громадянських та соціальних компетентностей.	13	2		10	1	ДС / 3
Тема 27. Організація освітнього простору в «Новій українській школі».	8		2	5	1	ДС, РМГ / 6
Тема 28. Проєктні технології навчання громадянської освіти.	12			10	2	ДС / 9
Тема 29. Зворотній зв'язок на уроках історії та громадянської освіти.	8	2		5	1	ДС / 3
Тема 30. Фасилітація групової динаміки та взаємодії на уроках історії та громадянської освіти.	6			5	1	ДС, РМГ / 6
Тема 31. Технології навчання в інклюзивному освітньому середовищі.	13		2	10	1	ДС / 3
Активність						7
Модульна контрольна робота № 4.						МКР/15

Всього годин/Балів	60	4	4	45	7	52
Всього годин/балів у II семестрі	120	8	8	90	14	100
Разом	240	16	16	180	28	

Форми контролю*: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо здобувача освіти. Увесь навчальний процес повинен відбуватися на засадах чесності, справедливості, відповідальності за результати своєї роботи, довіри до усіх учасників дидактичного процесу, об’єктивності оцінювання, толерантності, соціальної та гендерної рівності.

Здобувач/ка освіти повинен/на систематично відвідувати лекції та практичні заняття з ОК, не запізнюватися, аби не переривати роботу викладача та свої колеги, не симулювати поганий стан здоров’я під час проведення контрольних робіт.

Політика щодо академічної доброчесності. Обов’язково потрібно дотримуватися засад академічної доброчесності: під час виконання завдань не можна привласнювати собі результати інтелектуальної діяльності інших осіб, при оформленні результатів своєї праці потрібно подавати покликання на розвідки, котрими послуговувалися у ході підготовки матеріалів, зазначити ресурси, якими користувалися; не можна підтасовувати факти, ілюстративний матеріал, бібліографічні відомості, не допускається користування шпаргалками під час виконання тестових завдань та письмових робіт.

Жодні форми порушення академічної доброчесності (недбайливе цитування, присвоєння чужих ідей чи робіт, плагіат, псевдоавторство, неповажне ставлення до учасників освітнього процесу тощо) недопустимі. У разі таких дій – адекватна реакція відповідно до Кодексу академічної доброчесності.

Процес вивчення освітнього компонента здійснюється за умов дотримання здобувачами освіти та викладачем Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки від 25.05.2023 р. URL: <https://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/06/Kodeks-akademichnoyi-dobrochesnosti.pdf>.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Усі усні завдання належить складати у призначений викладачем час. Письмові завдання слід подати на перевірку у визначений викладачем час, оформивши відповідно до вимог, що ставляться до такого виду робіт.

Якщо здобувач/ка освіти не має заборгованості з тем, винесених на оцінювання, та отримав протягом семестру не менше 75 балів, то одержує відповідний підсумковий бал – добре (75–89), відмінно (90–100). У випадку, коли здобувач/ка отримав менше як 75 балів або хоче покращити результат, то складає екзамен згідно з розкладом, затвердженим навчальним відділом Волинського

національного університету імені Лесі Українки. Якщо здобувач/ка не склав екзамен з першого разу, то має можливість перескладати його.

Можливість отримати додаткові (бонусні) бали. Під час вивчення ОК передбачена можливість визнання отриманої здобувачем вищої освіти неформальної освіти як оцінку з окремих тем згідно з Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки (2024 р.) URL: <https://surl.li/ygojlv>.

Методи та засоби діагностики успішності навчання

Оцінювання відповідей здобувачів/здобувачок на семінарських заняттях у формі підготовки доповідей за темою заняття, доповнень до відповідей, участі в обговоренні, дискусії, дебатах; у формі написання поточних письмових робіт (контрольних і тестів) та завдань для самостійного опрацювання за змістовими модулями.

Критерії оцінювання здобувачів освіти на семінарських заняттях:

1 бали – неповна відповідь на поставлене питання, недостатнє володіння матеріалом;

2 бали – повна відповідь, однак не містить узагальнення, не свідчить про глибоке розуміння обговорюваних питань з теми;

3 балів – самостійна повна відповідь, виявлення вміння аналізувати, порівнювати викладений матеріал, робити висновки та узагальнення.

Розподіл балів

Підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається із сумарної кількості балів за 1) оцінювання з відповідних тем, 2) модульних контрольних робіт. Крім того, відповідно до Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки (<http://surl.li/aaakon>), якщо це відповідає тематиці ОК, можливе врахування публікацій та проходження здобувачем вищої освіти дистанційних курсів, вебінарів (максимум 8 балів за цей вид роботи, але не більше 100 балів у кожному семестрі).

У першому семестрі

Поточний контроль (мах - 100 балів)		Загальна кількіст ь балів
Модуль 1	Модуль 2	
50 балів	50 балів	100

У другому семестрі

Поточний контроль	Загальна
--------------------------	-----------------

(маж - 100 балів)		кількіст ь балів
Модуль 3	Модуль 4	
48 балів	52 балів	100

2. Тематика лекційного курсу.

Змістовий модуль 1.

Формування історичних знань та вмінь. Методи навчання історії.

Тема 1. Методика навчання історії та громадянської освіти як наукова та навчальна дисципліна.

Поняття «метод», «методика навчання історії та громадянської освіти». Цілі, результати, об'єкт і предмет навчання історії. Зміни у цілях навчання історії. Зміст шкільної історичної освіти.

Державний стандарт та вимоги до навчання історії та ГО і компетентності. Модельна навчальна програма та навчальна програма. Інтеграція та синхронізація у навчанні історії України та всесвітньої історії. Державний професійний стандарт вчителя ЗЗСО. Трудові функції вчителя.

Компетентнісний підхід у навчанні історії. Ключові та предметні компетентності за Державним стандартом освіти. Предметні компетентності з історії (хронологічна, просторова, інформаційна, логічна та аксіологічна). Реформа Нової української школи.

Тема 3. Вчитель історії та педагогічна майстерність.

Роль, суспільне значення та функції професії вчителя. Ключові проблеми професійного становлення сучасного вчителя історії. Функції вчителя. Суб'єкт-суб'єктне навчання.

Складники та критерії педагогічної майстерності. Уміння вчителя. Ідеальний вчитель в очах колег та здобувачів освіти. Цілі особистісно-орієнтованого навчання. Вчитель у Новій українській школі. Педагогічний такт. Принципи толерантності. Культура школи.

Культура мови і культура мовлення вчителя. Ключові проблеми культури мовленнєвої поведінки. Психолінгвістичний аспект мовлення. Психоакустичний аспект мовлення. Імпровізаційність. Експресивність мовлення. Монологічне та діалогічне мовлення.

Тема 5. Класифікації методів. Словесно-друковані методи навчання історії.

Класифікації методів навчання. Таксономія Блума. Функції методів навчання. Класифікація за взаємодією між учителем і учнями. Класифікація методів навчання за джерелом знань. Методи особистісно орієнтованого навчання.

Словесно-друковані методи навчання історії. Функції усного слова вчителя на уроці історії. Підручник з історії. Історичні документи у навчальній системі. Використання літературних джерел. Мультиперспективність. Умови для дискусії на уроках історії. Сторітелінг.

Тема 6. Методи наочного навчання історії.

Принцип наочності. Переважання зорового сприйняття інформації в сучасних дітей. Досвід візуальної культури. Класифікації наочних засобів навчання. Форми застосування наочності на уроках історії.

Класифікації та методика використання візуальних джерел. Етапи роботи з художніми наочними джерелами (Опис зображення та його інтерпретація). Навчальні картини («події», типологічні, культурно-історичні і портрети). Візуальні джерела в підручнику та проблеми їхнього застосування. Послідовність роботи з картиною на уроці історії. Правила використання портрету в процесі розкриття історичної персоналії на уроці. Прийоми застосування фотографій на уроках історії.

Графічна наочність. Вимоги до графічної наочності. Просторова компетентність. Історичні карти та відмінності від географічних. Типи історичних карт. Правила роботи з картою. Контурні карти. Схеми, таблиці на уроках історії.

Тема 9. Критичне мислення на уроках історії.

Поняття «критичного мислення» та його розвиток. Актуальність розвитку критичного мислення. Зростання дезінформації. Ознаки критичне мислення. Розвиток якостей критичного мислення у здобувачів освіти. Правила формування критичного мислення.

Методика розвитку критичного мислення. Мисленнєві операції критичного мислення. Закриті та відкриті питання. Прийом «Знаємо – Хочемо дізнатися – Дізналися». «Бортовий журнал». Порівняльна або концептуальна таблиця. Фішбоун (діаграма Ішікава). Умови розвитку критичного мислення. Рефлексія у розвитку критичного мислення. Прийоми рефлексії на уроках історії.

Змістовий модуль 2.

Організація освітнього процесу на уроках історії.

Тема 10. Технічні засоби та цифрові технології навчання історії.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках історії України. Основні комп'ютерні програми у роботі вчителя історії. Симетричне та асиметричне навчання. Google-інструменти у дистанційному навчанні історії.

Онлайн-тестування. Особливості онлайн-тестування в середній школі. Переваги і недоліки тестування в школі. Платформи для онлайн-тестування. Організаційні та технічні проблеми при онлайн-тестуванні.

Використання відео на уроках історії. Типові правила та рекомендації при роботі з відео на уроках історії. Інструменти запису відео. Штучний інтелект як помічник вчителя історії. Колективна онлайн робота.

Тема 11. Політична, військова, соціально-економічна та культурна проблематика в шкільному курсі історії.

Військово-політичні теми у навчанні історії. Рекомендації розгляданні військово-політичних тем на уроках історії. Формування наукових історичних уявлень. Причинно-наслідкові аспекти військових зіткнень. Коректність використання термінів та понять. Синхронізація історії України з всесвітньою. «Міфотворчість» у політичній та військовій історії. Формування ціннісних орієнтирів у здобувачів освіти. Методичні підходи до роботи з травмуючими темами.

Соціально-економічна та культурна проблематика в шкільному курсі історії. Роль релігійних процесів в історії. Вплив культури та культурних процесів на розвиток націєтворчих процесів. Формування естетичних цінностей у здобувачів освіти.

Людина в історії. Вимоги при роботі з історичною персоналією. Рекомендації по вивченню історичних персоналій.

Тема 12. Урок як основна форма організації освітнього процесу з історії.

Урок історії як основна форма організації освітнього процесу. Вимоги до сучасного уроку історії. Класно-урочна система навчання. Складові частини уроку. Застосування навчальної інформації, самостійний пошук, варіативність роботи з інформацією як вимоги до уроку історії. Алгоритм підготовки вчителя історії до уроку історії. Чинники, що впливають на розподіл навчального часу на уроці історії. Календарно-тематичне планування.

Типи і види уроків історії. Класифікація типів уроків за ланками процесу навчання. Класифікації типів уроків за основними ланками процесу навчання, за провідним методом. Традиційні та нетрадиційні уроки.

Структура уроку історії. Комбінований урок та його типова структура. Розвивальний урок. Особисто зорієнтований урок. Інтерактивний урок. Урок-проект. Інтегрований урок.

Аналіз уроку. Види аналізу уроку. Взаємовідвідування уроків. Правила проведення аналізу уроку. Самоаналіз уроку та його основні елементи.

Тема 16. Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі.

Організація дистанційного навчання. Симетричне та асиметричне навчання. Змішене та дистанційне навчання. Проблемні місця дистанційного навчання. Електронний розклад занять, класний журнал і щоденник.

Використання відео на уроках історії. Загальні принципи та алгоритм використання відео на уроках історії. YouTube, Instagram та інші соціальні мережі у навчанні історії.

Тема 17. Урок історії в основній школі (5–8 класах «Нової української школи», 9 класі ЗЗСО).

Освітня реформа. Постійний професійний розвиток вчителя. Сертифікація вчителя. Автономія школи. Модельні навчальні програми і навчальні програми з історії та громадянської освіти в Новій українській школі. Споріднені результати навчання в громадянській та історичній галузі.

Словесно-друковані, ігрові та практичні методи навчання історії в 5–9 класах. Робота в малих групах та парна робота на уроках історії. Проектне навчання в 5–9 класах. Інші види та технології навчання історії.

Тема 18. Урок історії в старшій школі (10–11 класах).

Навчальна програма з історії. Профільна школа та інші організаційні зміни відповідно до реформування середньої школи.

Особливості роботи зі здобувачами старших класів. Парна і групова робота. Словесно друковані методи навчання. Дискусія та дебати в навчанні історії. Робота з історичними документами. Візуальний аналіз. Метод перевернутого навчання. Критичне мислення в навчанні історії. Рефлексія на уроках історії в 10–11 класах.

Тема 20. Громадянська освіта як фактор формування громадянських компетентностей учнів.

Розуміння сутності та змісту поняття «громадянська освіта», мети і завдань громадянської освіти в контексті Нової української школи

Визначення поняття громадянської компетентності, її компонентів (знання, вміння, цінності, установки), видів та рівнів розвитку: від базових (усвідомлення прав та обов'язків) до високих (активна громадянська позиція, участь у суспільних процесах).

Значення громадянської освіти для формування особистості учня, його соціалізації та інтеграції в суспільство. Нормативно-правова база громадянської освіти: аналіз міжнародних та національних документів, що регулюють питання громадянської освіти.

Тема 21. Формування у здобувачів освіти національної та громадянської ідентичностей.

Формування у здобувачів освіти національної та громадянської ідентичностей як важливих складових соціалізації особистості. Сутність понять «національна ідентичність» та «громадянська ідентичність», їх функції у забезпеченні єдності суспільства, збереженні культурних традицій та розвитку демократичних цінностей. Основні наукові підходи до формування ідентичностей

– конструктивізм, модернізм, етносимволізм – та їх значення для освітнього процесу. Принципи виховання національної та громадянської свідомості у школі й закладах вищої освіти, зокрема опора на культурну спадщину, демократичні цінності та активну громадянську позицію. Форми і методи роботи: інтерактивні технології, екскурсії, зустрічі із видатними особистостями, волонтерська діяльність.

Тема 22. Проблема формування та розвитку етнічних спільнот і націй на уроках історії та громадянської освіти

Проблема формування та розвитку етнічних спільнот і націй у контексті уроків історії та громадянської освіти. Базові поняття «етнічна спільнота», «етнос», «нація» та «національна ідентичність», що є ключовими для розуміння процесів націотворення. Чинники, які впливають на формування етнічних спільнот і націй: історичні умови, культурні традиції, мова, релігія, політичні та соціальні процеси. Сучасні концепції та теорії націотворення, що пояснюють динаміку розвитку націй у глобалізованому світі. Методи і технології навчання, які допомагають учням усвідомити значення етнічної та національної ідентичності: інтерактивні дискусії, проектна діяльність, аналіз історичних джерел, використання мультимедійних ресурсів. Роль педагога у вихованні громадянської свідомості, формуванні толерантності та міжкультурного діалогу, що сприяє гармонійному розвитку демократичного суспільства.

Тема 23. Проблема формування та розвитку держави на уроках історії та громадянської освіти

Формування та розвитку держави у процесі викладання історії та громадянської освіти. Теоретичні підходи до визначення сутності держави як політичної та соціальної інституції, що забезпечує організацію суспільного життя, захист прав і свобод громадян. Методичні аспекти формування уявлень про державу в освітньому процесі, зокрема використання історичних прикладів, аналіз документів, інтерактивні методи навчання. Шляхи подолання внутрішніх конфліктів, розвиток громадянського суспільства та зміцнення національної єдності як важливих умов стабільності держави. Ключові завдання шкільної освіти у вихованні свідомих громадян, здатних брати активну участь у демократичному розвитку України, формувати відповідальність, правову культуру та патріотизм.

Тема 24. Особливості організації демократичного освітнього процесу на уроках історії та громадянської освіти.

Особливості організації демократичного освітнього процесу на уроках історії та громадянської освіти. Сутність демократичного освітнього процесу як системи, що ґрунтується на принципах рівності, поваги до прав людини, діалогу та співпраці. Роль історії та громадянської освіти у формуванні демократичної компетентності учнів, розвитку критичного мислення та активної громадянської

позиції. Методи й форми організації навчання: інтерактивні технології, дискусії, проектна діяльність, моделювання суспільних процесів, які сприяють залученню учнів до демократичних практик. Формування історичної свідомості та патріотизму на основі демократичних цінностей, що забезпечує поєднання національної ідентичності з відкритістю до міжкультурного діалогу. Особливості реалізації демократичного освітнього процесу на уроках громадянської освіти, де учні набувають досвіду участі у прийнятті рішень, відповідальності та співпраці.

Тема 25. Виховання патріотизму та формування громадянської компетентності на уроках історії.

Виховання патріотизму та формування громадянської компетентності на уроках історії як важливих складових розвитку особистості та суспільства. Зміст понять «патріотизм» та «громадянська компетентність», їхні складові – любов до Батьківщини, відповідальність, правова культура, активна громадянська позиція – та значення для сучасної демократичної України. Педагогічні теорії та концепції, що лежать в основі патріотичного виховання: гуманістична педагогіка, концепція громадянського суспільства, компетентнісний підхід. Особливості використання навчального матеріалу з історії для формування патріотичних почуттів та громадянської відповідальності учнів, зокрема через аналіз історичних подій, біографій видатних діячів, роботу з джерелами. Фактори, що впливають на ефективність виховання: соціальне середовище, діяльність педагога, інтерактивні методи навчання, позакласна робота та участь учнів у громадських ініціативах.

Тема 26. Інтерактивні технології навчання у формуванні громадянських та соціальних компетентностей

Роль інтерактивних технологій навчання у формуванні громадянських та соціальних компетентностей учнів у контексті Нової української школи (НУШ). Сутність інтерактивних технологій як інноваційних методів організації освітнього процесу, що ґрунтуються на співпраці, діалозі та активній участі учнів. Їх значення для розвитку критичного мислення, комунікативних навичок, відповідальності та здатності до конструктивної взаємодії в суспільстві. Сучасні інтерактивні технології – дискусії, дебати, рольові ігри, проектна діяльність, кейс-метод, використання цифрових платформ – та їхні особливості у навчанні історії та громадянської освіти. Роль учителя як фасилітатора, який створює умови для активного залучення здобувачів освіти, сприяє формуванню демократичної культури та соціальної відповідальності.

Тема 27. Організація освітнього простору в Новій українській школі.

Організація освітнього простору в Новій українській школі як ключового чинника ефективності освітнього процесу. Поняття «освітній простір» та його значення для реалізації принципів НУШ, спрямованих на формування компетентностей, розвиток творчості та соціальної активності здобувачів освіти.

Особливості організації фізичного простору класу: зонування для різних видів діяльності, використання сучасних меблів та обладнання, кольорової гами, що сприяє психологічному комфорту. Створення навчально-розвивального середовища через дидактичні матеріали, ігри, технічні засоби навчання, які забезпечують інтерактивність та індивідуалізацію освітнього процесу. Організація психологічного простору – атмосфери довіри, співпраці та взаємоповаги між здобувачами освіти та вчителем. Значення формування соціального простору, що включає співпрацю з батьками, громадою та іншими закладами освіти, сприяючи інтеграції школи у суспільне життя та розвитку громадянської активності здобувачів освіти.

Тема 28. Проектні технології навчання громадянської освіти.

Використання проектних технологій у навчанні громадянської освіти як ефективного засобу формування активної громадянської позиції та соціальної компетентності здобувачів освіти. Актуальність проектної діяльності, яка забезпечує практичне застосування знань, розвиток критичного мислення, комунікативних навичок та відповідальності. Особливості проектної роботи в контексті громадянської освіти: орієнтація на реальні суспільні проблеми, міжпредметна інтеграція, співпраця здобувачів освіти у групах. Основні етапи розробки та реалізації громадянських проектів — від визначення проблеми й планування до презентації результатів та їх оцінювання. Значення інтеграції проектних технологій з іншими формами навчання (дискусії, дебати, рольові ігри), що підсилює їх ефективність. Критерії оцінювання результатів проектної діяльності: актуальність теми, рівень залучення здобувачів освіти, практична значущість, креативність та соціальний ефект.

Тема 29. Зворотній зв'язок на уроках історії та громадянської освіти.

Значення зворотного зв'язку на уроках історії та громадянської освіти як важливого інструменту підвищення ефективності освітнього процесу. Поняття зворотного зв'язку та його види – вербальний, невербальний, індивідуальний і груповий – що сприяють корекції навчальної діяльності та розвитку комунікативних навичок здобувачів освіти. Рефлексія як педагогічній технології, яка забезпечує усвідомлення здобувачами освіти власних результатів, формує критичне мислення та відповідальність за навчання. Рефлексивні практики, що можуть бути використані на уроках: «Дерево творчості», «Потяг», «Оцінимо роботу на уроці цеглинками LEGO», «Відкритий мікрофон», «Піраміда позитивних почуттів», «Палітра емоцій». Роль методів у розвитку емоційної культури, формуванні позитивної атмосфери та активному залученню здобувачів освіти до освітнього процесу.

Тема 30. Фасилітація групової динаміки та взаємодії на уроках історії та громадянської освіти.

Фасилітація групової динаміки та взаємодії на уроках історії та громадянської освіти. Поняття «фасилітації» як педагогічної технології, що спрямована на створення умов для ефективної співпраці здобувачів освіти, розвитку їхньої активності та самостійності. Відмінності фасилітаційного навчання від традиційних форм: акцент на діалозі, партнерстві, спільному пошуку рішень, а не на односторонньому передаванні знань. Фасилітація як професійно важлива якість педагога, що забезпечує здатність організовувати продуктивну взаємодію, підтримувати позитивний психологічний клімат та мотивувати здобувачів освіти. Особливості взаємодії здобувачів освіти під час занять із використанням фасилітаційних методів, які сприяють розвитку критичного мислення, комунікативних навичок та громадянської компетентності. Методи фасилітації – «Світове кафе», «Відкритий простір», «Аналіз поля сил Курта Левіна», «Пошук майбутнього», «Парадигма позитивних змін», «Антимозковий штурм», «Динамічна фасилітація» – що дозволяють урізноманітнити освітній процес і зробити його більш демократичним та інтерактивним.

Тема 31. Технології навчання в інклюзивному освітньому середовищі.

Технології навчання в інклюзивному освітньому середовищі є важливим напрямом розвитку сучасної освіти. Сутність понять «інклюзія», «інклюзивне навчання» та «інклюзивне освітнє середовище», які забезпечують рівні можливості для всіх здобувачів освіти незалежно від їхніх освітніх потреб. Особливості дітей з особливими освітніми потребами та їхні ключові потреби в інклюзивному середовищі — підтримка, адаптація навчальних матеріалів, психологічний комфорт, соціалізація. Сучасні педагогічні технології, що застосовуються в інклюзивному навчанні: диференційоване навчання, індивідуалізація, універсальний дизайн навчання, асистивні технології. Можливості використання різних технологій для дітей з різними типами особливих освітніх потреб, що сприяє їхньому розвитку та інтеграції у шкільне життя. Роль педагога як організатора інклюзивного освітнього простору, який забезпечує ефективне застосування технологій, створює атмосферу довіри, співпраці та підтримки, формує толерантність і взаємоповагу в учнівському колективі.

3. Тематика семінарських та практичних занять.

Змістовий модуль 1.

Формування історичних знань та вмінь. Методи навчання історії.

Тема 2. Історичні знання у системі підготовки здобувачів освіти (семінарське заняття – 2 год).

1. Історичні знання та уявлення.
2. Роль понять у вивченні історії. Класифікація понять.

3. Методика формування уявлень про історичні поняття.
4. Методика формування уявлень про історичний час і простір.

Тема 3. Вчитель історії (семінарське заняття – 2 год.).

1. Роль учителя історії в навчанні та вихованні школярів.
2. Компетентності, права та обов'язки вчителя.
3. Професійна самоосвіта. Методична робота в школі.

Тема 4. Інтегроване навчання. (практичне заняття – 2 год).

Умови проведення: Здобувачі освіти академічної групи поділяються на підгрупи (3–4 особи), кожна з яких отримує завдання – визначити міжпредметну та внутрішньопредметну інтеграцію і методику її реалізації під час вивчення теми (список орієнтовних тем нижче). Після виконання завдань виступають представники підгруп (або разом, поділивши доповідь). Запропоновані методичні шляхи обговорюються. Ціль такого завдання – зрозуміти сутність інтегрованого навчання, побачити на конкретних прикладах зв'язки в навчанні історії та інших предметів / інтегрованих курсів.

Для виконання завдань здобувачі вищої освіти опрацьовують навчальні програми, методичні рекомендації, підручники, посібники. Орієнтовні теми для формування міжпредметних та внутрішньопредметних зв'язків:

1. Чому сучасний світ називають полікультурним (Пометун О. та інші, 5 клас Досліджуємо історію і суспільство).
2. Як українське козацтво прославилось у битвах і походах (Пометун О. та інші, 5 клас Досліджуємо історію і суспільство).
3. Як розвивалась освіта, наука і театр у Стародавній Греції (Пометун О. та інші, 6 клас Досліджуємо історію і суспільство).
4. Середньовічні держави в X–XV ст. (Щупак І., Бурлака О., Желіба О., Піскарьова І., 7 клас, Всесвітня історія).
5. Етнічна мозаїка Великого Степу (Щупак І., Бурлака О., Желіба О., Піскарьова І., 7 клас, Всесвітня історія).
6. Православна церква в першій половині XVII століття (Хлібовська Г., 8 клас, Історія України).
7. Припинення існування Проавобережної Гетьманщини (Хлібовська Г., 8 клас, Історія України).
8. Завершення Великої французької революції кінця XVIII ст. (Гісем О., 9 клас, Всесвітня історія).
9. Революції 1848–1849 рр. (Гісем О., 9 клас, Всесвітня історія).
10. Російська імперія в останній третині XIX – на початку XX ст. (Гісем О., 9 клас, Всесвітня історія).
11. Література та мистецтво в кінці XVIII – на початку XX ст. (Гісем О., 9 клас, Всесвітня історія).

12. Центральна Рада і Тимчасовий уряд: від протистояння до компромісу (Власов, Кульчицький, 10 клас, Історія України).
13. Культурно-освітнє життя (Власов, Кульчицький, 10 клас, Історія України).
14. Масові репресії в радянській Україні (Власов, Кульчицький, 10 клас, Історія України).
15. Завершення Другої світової війни. Ціна перемоги (Власов, Кульчицький, 10 клас, Історія України).
16. Особливості розвитку країн Центрально-Східної Європи в другій половині 1940 – першій половині 1950-х рр. (Гісем О., Мартинюк О., 11 клас, Всесвітня історія).
17. Міжнародні відносини в 1950 – 1980-ті рр. (Гісем О., Мартинюк О., 11 клас, Всесвітня історія).
18. Постіндустріальне (інформаційне) суспільство. Розвиток науки і техніки (Гісем О., Мартинюк О., 11 клас, Всесвітня історія).

Тема 5. Класифікація методів. Словесні методи навчання історії (семінарське заняття – 2 год).

1. Усний виклад історичного матеріалу вчителем.
2. Прийоми роботи з підручниками історії.
3. Методика роботи з історичними документами.

За третім питанням здобувачі освіти повинні підібрати по 2-3 цитати з історичних документів для аналізу на уроці історії та продемонструвати шляхи застосування у класі. При цьому врахувати вимоги:

- 1) цитата повинна бути підібрана для досягнення певної цілі,
- 2) уривок тексту не повинен бути більшим за третину сторінки (не більше 800 знаків, бажано 200-300),
- 3) зміст цитати повинен відповідати віковій специфіці класу.

Тема 6. Методи наочного навчання історії. (практичне заняття – 2 год).

Кейс-метод. Умови проведення:

Здобувачі освіти академічної групи поділяються на підгрупи (3–4 здобувачі освіти), кожна з яких готує наочні засоби та методику їх застосування по визначених темах.

Тема 7. Ігрові методи навчання історії. (практичне заняття – 4 год)

Кейс-метод. Умови проведення:

Здобувачі освіти готують та представляють по 2–3 ігрові форми навчання історії (історичні ігри) за визначеними темами (перелік тем за темою 4, але не дублювати вже використану раніше тему).. Можна скористатися генератором кросвордів

<https://childdevelop.com.ua/generator/letters/cross.html?newreg=1603820019#CR27B9B>

[FC6D](#). Окрім того, можна використати платформи для власних різнотипних завдань (в тому числі вікторин) <https://learningapps.org/createApp.php>.

Тема 8. Практичні методи навчання історії (семінарськко-практичне заняття – 2 год).

1. Сутність та методика здійснення практичної пізнавальної діяльності здобувачів освіти (реферати, повідомлення, краєзнавчі музеї, проєктне навчання та інше).
2. Позашкільна дослідницька діяльність у навчанні історії:
 - a. наукові учнівські роботи,
 - b. історичні дебати,
 - c. наукові конкурси.

Тема 9. Критичне мислення на уроках історії. (практичне заняття – 4 год).

Кейс-метод. Умови проведення:

Здобувачі освіти академічної групи поділяються на підгрупи (3–4 здобувачі освіти), кожна з яких за визначеними темами повинна підготувати та презентувати засоби для формування критичного мислення у здобувачів освіти. Запропоновані методичні шляхи обговорюються. Перелік тем за темою 4, але не дублювати вже використану раніше тему.

- Модельні навчальні програми для 5–9 класів. URL: <https://imzo.gov.ua/modelni-navchalni-prohramy/hromadians-ka-ta-istorychna-osvitnia-haluz/>.
- Навчальна програма «Історія України (Рівень стандарту). Історія: Україна і світ. Історія України: всесвітня історія (інтегрований курс). 10–11 класи», затверджена наказом МОН України №236 від 21.02.2019 р. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>.
- Підручники. <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/>.

Змістовий модуль 2.

Організація освітнього процесу на уроках історії.

Тема 10. Технічні засоби та цифрові технології навчання історії (семінарське заняття – 2 год).

1. Методика застосування відео та аудіозаписів на уроках з історії.
2. Інформаційно-комунікаційні технології в умовах асинхронного навчання.
3. Переваги та недоліки використання смартфонів на уроках історії.

Тема 11. Політична, військова, соціально-економічна та культурна проблематика в шкільному курсі історії. (практичне заняття – 2 год).

Кейс-метод. Умови проведення:

Здобувачі освіти академічної групи поділяються на підгрупи (3–4 здобувачі освіти), кожна з яких аналізує визначений попередньо підручник за запропонованими питаннями, формує висновки щодо того, наскільки добре розкрито питання.

1. Краєзнавчий компонент у навчанні історії.
2. Полікультуралізм на уроках історії.
3. Боротьба з історичними міфами на уроках історії.

Тема 12. Урок як основна форма організації освітнього процесу з історії. (семінарське заняття – 2 год).

1. Комбінований урок.
2. Інтегрований та бінарний урок.
3. Урок формування/вдосконалення/закріплення вмінь та навичок.
4. Інші типи уроків.

Тема 13. Підготовка вчителя до уроку історії (практичне заняття – 2 год.).
Кейс-метод. Умови проведення.

Група ділиться на малі підгрупи (3–4 здобувачі освіти). Викладач дає тему уроку для підготовки. Виконуються завдання, подані нижче. На занятті здобувачі освіти презентують власні напрацювання. Орієнтовні завдання:

1. Визначте зміст уроку за програмою, співставте з підручником.
2. Виділіть головний матеріал та окремо історичні поняття.
3. Встановіть можливості для внутрішньопредметної та міжпредметної інтеграції.
4. Визначте мету уроку.
5. Підберіть оптимальний тип, методи проведення та структуру уроку.
6. Розробіть хід уроку.
7. Складіть план-конспект.

Тема 14. Оцінювання результатів навчання (семінарське заняття – 2 год.).

1. Методи перевірки результатів навчання історії: функції і форми.
2. Оцінювання на уроках історії: критерії та технології.
3. Оцінювання на уроках історії в НУШ.

Тема 15. Нетрадиційні форми навчання історії (семінарсько-практичне заняття – 4 год.)

1. Методика підготовки і проведення уроку-лекції та уроку-семінару.
2. Специфіка підготовки і проведення театралізованих уроків.
3. Методика підготовки і проведення уроку-вікторини, уроку-дебатів, уроку-екскурсії (на прикладі обраної теми).
4. Інші типи нетрадиційних уроків. Значення та умови проведення нетрадиційних типів уроків історії.

Тема 16. Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі. (семінарське заняття – 2 год.)

1. Інтерактивні методи: сутність, методика, особливості, класифікації, поєднання з іншими методами.
2. Проблемне навчання на уроках історії.
3. Проектне навчання на уроках історії.

Тема 17. Урок історії в 5–9 класах. (практичне заняття - 2 год.)

Кейс-метод. Умови проведення.

Здобувачі освіти академічної групи діляться на 2 підгрупи (орієнтовно по 8-12). В кожній підгрупі є 2 «вчителі», 5 «здобувачів середньої освіти», 2-3 «рецензенти».

В кожній групі «вчителі» готують урок (опрацювання програми, план-конспект, вибір підручника і теми та опрацювання розділу; підготовка матеріалів). Обидва «вчителі» ведуть урок. «Здобувачі середньої освіти» готують попередній матеріал за підручником та «домашнє завдання». «Рецензенти» готують аналіз проведення уроку (відповідність програмі, визначення та досягнення мети уроку, використання різних методів, обсяг та складність домашнього завдання, стиль поведінки вчителя, співпраця вчителя зі здобувачами освіти, рекомендації і т.д.). Після вибору теми (але не пізніше, ніж за 3 дні до проведення заняття) «вчителі» повинні повідомити іншим учасникам тему, підручник, окремо «здобувачам середньої освіти» - домашнє завдання.

Тема 18. Урок історії в 10–11 класах. (практичне заняття - 2 год.)

Кейс-метод. Умови проведення.

Здобувачі освіти академічної групи діляться на 2 підгрупи (орієнтовно по 8-12). В кожній підгрупі є 2 «вчителі», 5 «здобувачів середньої освіти», 2-3 «рецензенти».

В кожній групі «вчителі» готують урок (опрацювання програми, план-конспект, вибір підручника і теми та опрацювання розділу; підготовка матеріалів). Обидва «вчителі» ведуть урок. «Здобувачі середньої освіти» готують попередній матеріал за підручником та «домашнє завдання». «Рецензенти» готують аналіз проведення уроку (відповідність програмі, визначення та досягнення мети уроку, використання різних методів, обсяг та складність домашнього завдання, стиль поведінки вчителя, співпраця вчителя зі здобувачами освіти, рекомендації і т.д.). Після вибору теми (але не пізніше, ніж за 3 дні до проведення заняття) «вчителі» повинні повідомити іншим учасникам тему, підручник, окремо «здобувачам середньої освіти» - домашнє завдання.

Тема 19. Дистанційна форма навчання історії. (семінарське заняття – 2 год).

1. Зміни у формах дистанційного навчання.

2. Інформаційно-комунікаційні засоби дистанційної форми навчання (Meet, Zoom) та комунікація.
3. Синхронне та асинхронне навчання.
4. Дистанційне оцінювання результатів навчання (інтернет-тести, електронні журнали тощо).

Тема 20. Громадянська освіта як фактор формування громадянських компетентностей учнів. (семінарсько-практичне заняття – 2 год).

1. Сутність та зміст поняття «громадянська освіта», мета і завдання громадянської освіти в сучасній школі.
2. Визначення поняття громадянської компетентності, її компонентів (знання, вміння, цінності, установки), видів та рівнів розвитку.
3. Значення громадянської освіти для формування особистості учня, його соціалізації та інтеграції в суспільство.
4. Нормативно-правова база громадянської освіти: аналіз міжнародних та національних документів, що регулюють питання громадянської освіти.

Творче завдання: розробка дидактичного матеріалу (ігри, вправи, тести, ситуаційні завдання), спрямованого на формування громадянських компетентностей учнів.

Тема 21. Формування у здобувачів освіти національної та громадянської ідентичностей. (семінарсько-практичне заняття – 2 год).

1. Сутність та зміст понять «національна ідентичність» та «громадянська ідентичність», їх функції та значення у суспільстві.
2. Підходи до формування національної та громадянської ідентичностей: конструктивізм, модернізм, етносимволізм тощо.
3. Принципи формування національної та громадянської ідентичностей у навчально-виховному процесі.
4. Форми та методи роботи з формування національної та громадянської ідентичностей: інтерактивні методи, екскурсії, зустрічі з видатними особистостями, волонтерство тощо.

Творче завдання: створення інфографіки, яка відображає їхнє розуміння національної та громадянської ідентичності в контексті України (інфографіка може включати фотографії, малюнки, символи, цитати тощо).

Тема 22. Проблема формування та розвитку етнічних спільнот і націй на уроках історії та громадянської освіти. (семінарсько-практичне заняття – 2 год).

1. Поняття та сутність «етнічної спільноти», «етносу», «нації» та «національної ідентичності».
2. Характеристика чинників формування етнічних спільнот і націй.
3. Особливості сучасних концепцій та теорій націотворення.

4. Застосування різних методів і технологій навчання для розкриття теми етнічних спільнот і націй.
5. Роль педагога у формуванні громадянської свідомості та толерантності.

Творче завдання: створення інтерактивного продукту (постер, міні-презентація, комікс, короткий сценарій уроку, настільну гру), який демонструє процес формування певної нації або етнічної спільноти. Обов'язкові елементи: символи (мова, культура, традиції, релігія, політичні інститути); ключові історичні події, що вплинули на формування; сучасні виклики для збереження ідентичності.

Тема 23. Проблема формування та розвитку держави на уроках історії та громадянської освіти. (семінарсько-практичне заняття – 2 год).

1. Теоретичні підходи до визначення сутності держави.
2. Методичні аспекти формування уявлень про державу на уроках історії та громадянської освіти.
3. Шляхи подолання внутрішніх конфліктів, сприяння розвитку громадянського суспільства та зміцнення національної єдності.
4. Особливості визначення ключових завдань шкільної освіти у вихованні свідомих громадян, здатних будувати успішну та демократичну Україну.

Творче завдання: дебати на актуальну тему, пов'язану з формуванням та розвитком держави, наприклад: «Які фактори є вирішальними у процесі формування держави?».

Тема 24. Особливості організації демократичного освітнього процесу на уроках історії та громадянської освіти. (семінарсько-практичне заняття – 2 год).

1. Визначення та сутність демократичного освітнього процесу. Роль історії та громадянської освіти у формуванні демократичної компетентності учнів.
2. Методи та форми організації демократичного освітнього процесу на уроках історії та громадянської освіти.
3. Формування історичної свідомості та патріотизму на засадах демократичних цінностей.
4. Особливості реалізації демократичного освітнього процесу на уроках громадянської освіти.

Творче завдання: розробка елемента моделі демократичного уроку (здобувачі освіти об'єднуються в групи та розробляють елемент демократичного уроку з громадянської освіти. Урок має передбачати активну участь учнів у навчальному процесі, можливість висловлювати власну думку, поважати різні точки зору, а також сприяти розвитку критичного мислення та громадянської компетентності

Тема 25. Виховання патріотизму та формування громадянської компетентності на уроках історії. (семінарсько-практичне заняття – 2 год).

1. Поняття «патріотизм» та «громадянська компетентність», їх складові та значення в сучасному суспільстві.
2. Педагогічні теорії та концепції, що лежать в основі патріотичного виховання та формування громадянської компетентності.
3. Особливості використання навчального матеріалу для формування патріотичних почуттів та громадянської відповідальності учнів.
4. Фактори впливу на ефективність патріотичного виховання та формування громадянської компетентності учнів на уроках історії.

Творче завдання: дебати на актуальну тему, пов'язану з формуванням та розвитком держави і нації, наприклад: «Які фактори є вирішальними у процесі формування нації?».

Тема 26: Інтерактивні технології навчання у формуванні громадянських та соціальних компетентностей. (семінарсько-практичне заняття – 2 год).

1. Поняття та сутність інтерактивних технологій навчання в контексті НУШ.
2. Застосування інтерактивних технологій для формування громадянських та соціальних компетентностей.
3. Особливості сучасних інтерактивних технологій навчання.
4. Роль вчителя в впровадженні інтерактивних технологій.

Творче завдання: опрацювати методичку «Світове кафе» на тему «Формування громадянських та соціальних компетентностей». Порядок виконання:

1. *здобувачі освіти діляться на групи («столи») по 4–6 осіб. Кожен «стіл» отримує свою тему для обговорення (Стіл 1: «Які компетентності потрібні сучасному громадянину?» Стіл 2: «Як інтерактивні технології допомагають формувати соціальні навички?» Стіл 3: «Які виклики стоять перед громадянською освітою сьогодні?» Стіл 4: «Які інтерактивні методи найкраще працюють у школі?»).*
2. *Через 10–15 хвилин учасники переходять до іншого столу, а один «господар» залишається, щоб коротко представити новим учасникам попередні ідеї.*
3. *Після кількох ротацій відбувається загальне обговорення та узагальнення результатів.*

Тема 27. Організація освітнього простору в Новій українській школі. (семінарське заняття – 2 год).

1. Поняття «освітній простір» та його значення в контексті Нової української школи.
2. Організація фізичного простору класу: зонування, меблі, обладнання, кольорова гама.
3. Створення навчально-розвивального середовища: дидактичні матеріали, ігри, технічні засоби навчання.
4. Організація психологічного простору: атмосфера класу, взаємодія між учнями та вчителем.

5. Формування соціального простору: співпраця з батьками, громадою, іншими закладами освіти.

Тема 28. Проектні технології навчання громадянської освіти. (семінарсько-практичне заняття – 2 год).

1. Актуальності використання проектних технологій у навчанні громадянської освіти.
2. Особливості проектної діяльності в контексті громадянської освіти.
3. Основні етапи розробки та реалізації громадянських проектів. Інтеграція проектних технологій з іншими формами навчання.
4. Критеріїв оцінювання результатів проектної діяльності в процесі навчання громадянської освіти.

Творче завдання: розробка проекту громадянської дії (здобувачі освіти об'єднуються в групи та розробляють проект громадянської дії, спрямований на вирішення конкретної проблеми місцевої громади або школи.

Проект має включати: визначення проблеми та її обґрунтування, формулювання мети та завдань проекту, план реалізації проекту (етапи, терміни, ресурси), очікувані результати та критерії оцінювання ефективності, презентація проекту (формат на вибір: презентація, відеоролик, постер).

Тема 29. Зворотній зв'язок на уроках історії та громадянської освіти. (семінарське заняття – 2 год).

1. Поняття зворотнього зв'язку. Види зворотнього зв'язку на уроці
2. Рефлексія як педагогічної технологія та її значення в освітньому процесі.
3. Рефлексивні практики: «Дерево творчості», «Потяг», «Оцінимо роботу на уроці цеглинками LEGO», «Відкритий мікрофон», «Піраміда позитивних почуттів», «Палітра емоцій».

Тема 30. Фасилітація групової динаміки та взаємодії на уроках історії та громадянської освіти. (семінарське заняття – 2 год).

1. Поняття «фасилітації» та її сутності в педагогічному контексті.
2. Особливості відмінностей фасилітаційного навчання від традиційних форм навчання.
3. Фасилітація як професійно важлива якість особистості педагога.
4. Особливості взаємодії здобувачів середньої освіти під час проведення занять на основі методів фасилітації.
5. Методи фасилітації: «Світове кафе», «Відкритий простір», «Аналіз поля сил Курта Левіна», «Пошук майбутнього», «Парадигма позитивних змін», «Антимозковий штурм», «Динамічна фасилітація».

Тема 31. Технології навчання в інклюзивному освітньому середовищі. (семінарське заняття – 2 год).

1. Поняття та сутність «інклюзії», «інклюзивного навчання» та «інклюзивного освітнього середовища».
2. Характеристика особливостей дітей з особливими освітніми потребами та їх потреб в інклюзивному середовищі.
3. Особливості сучасних педагогічних технологій, що використовуються в інклюзивному навчанні: диференційоване навчання, індивідуалізація навчання, універсальний дизайн навчання, асистивні технології.
4. Застосування різних технологій навчання для дітей з різними типами особливих освітніх потреб.
5. Роль педагога в створенні інклюзивного освітнього середовища та застосуванні відповідних технологій навчання.

4. Завдання для самостійної роботи

(для денної форми навчання – 84 год, для заочної форми навчання – 180 год)

Тема 1. Методика навчання історії та громадянської освіти як наукова та навчальна дисципліна. (2 год для ДФН; 5 год для ЗФН).

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Переглянути шкільні підручники з історії.

Проаналізувати зміст чинних державних стандартів та навчальних програм з історії.

Тема 2. Історичні знання у системі підготовки здобувачів освіти в «Новій українській школі» та старшій школі. (3 год для ДФН; 5 год для ЗФН).

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Підготувати умови двох задач для роботи із лінією часу.

Розробити методику формування понять: «шляхта», «революція», «державна», «культура».

Тема 3. Вчитель історії та педагогічна майстерність. (2 год для ДФН; 5 год для ЗФН).

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Проаналізувати зміст державного професійного стандарту вчителя (2024 р.).

Тема 4. Інтегроване навчання у «Новій українській школі». (3 год для ДФН; 5 год для ЗФН).

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Тема 5. Класифікації методів навчання історії. Словесно-друковані методи навчання. (2 год для ДФН; 5 год для ЗФН).

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

На основі конкретного історичного матеріалу підготувати такі види бесіди:

- аналітичну;
- заключну,
- вступну.

Тема 6. Методи наочного навчання історії. (3 год для ДФН; 5 год для ЗФН).

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Підготувати опис однієї картини на історичну тему.

Тема 7. Ігрові методи навчання історії. (2 год для ДФН; 5 год для ЗФН).

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Тема 8. Практичні методи навчання історії. (2 год для ДФН; 5 год для ЗФН).

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Тема 9. Критичне мислення на уроках історії в «Новій українській школі» та старшій школі. (2 год для ДФН; 5 год для ЗФН).

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Опрацювати питання:

1. Мислення як психологічна категорія.
2. Значення логічного мислення у процесі вивчення історії
3. Таксономія Блума.

Тема 10. Сучасні освітні технології на уроках історії в НУШ та старшій школі. (2 год для ДФН; 4 год для ЗФН).

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Тема 11. Політична, військова, соціально-економічна та культурна проблематика в шкільному курсі історії. (2 год для ДФН; 5 год для ЗФН).

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Проаналізувати статтю Бакка Т., Загребельна Н, Кравченко О. Формування медіаосвітніми засобами історико-біографічного та історико-психологічного портрета П. Куліша. *Історія в школі*. Науково-методичний журнал для вчителів. 2019. № 7–8. Липень–серпень. С. 23–29.

Тема 12. Урок як основна форма організації освітнього процесу з історії. (2 год для ДФН; 5 год для ЗФН).

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Тема 13. Підготовка вчителя до уроку історії. (1 год для ДФН; 4 год для ЗФН).

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Тема 14. Оцінювання результатів навчання. (2 год для ДФН; 5 год для ЗФН).

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Тема 15. Нетрадиційні форми навчання історії. (2 год для ДФН; 5 год для ЗФН).

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Тема 16. Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі. (2 год для ДФН; 4 год для ЗФН).

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Тема 17. Урок історії в основній школі (5–8 класах «Нової української школи», 9 класі ЗЗСО). (2 год для ДФН; 4 год для ЗФН).

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Проаналізувати статтю Кириленко П. Лічба років в історії, або Як розв'язувати хронологічні задачі. Практичне заняття № 1. *Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання*. 2018. Травень–червень. № 3 (73). С. 19–22.

Тема 18. Урок історії в старшій школі (10–11 класах). (2 год для ДФН; 4 год для ЗФН).

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Тема 19. Дистанційна форма навчання історії та громадянської освіти. (2 год для ДФН; 5 год для ЗФН).

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Тема 20. Громадянська освіта як фактор формування громадянських компетентностей учнів. (4 год для ДФН; 5 год для ЗФН).

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Тема 21. Формування у здобувачів освіти національної та громадянської ідентичностей. (4 год для ДФН; 5 год для ЗФН)

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Опрацювати статтю Муляр О., Гаврилюк С. Краєзнавчий словник «Стара Волинь і Волинське Полісся» як джерело для вивчення історії рідного краю на уроках історії в ЗЗСО. *Історія, культура та освіта Волині у науковій спадщині Олександра Цинкаловського*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., присвяченої 125-річчю від

дня народження вченого (26 квітня 2023 року, м. Луцьк). Луцьк: Волинський ІШПО, 2023. С. 107–110.

Тема 22. Проблема формування та розвитку етнічних спільнот і націй на уроках історії та громадянської освіти. (2 год для ДФН; 10 год для ЗФН).

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Опрацювати статтю Муляр О. Стереотипи. Упередження. Ставлення до «Іншого». Дискримінація та її форми. *Навчаємося викладання «Культури добросусідства» дітям і дорослим.* Збірка розробок програм інтерактивних занять для освітян від учасників і учасниць тренінгів для тренерів / за редакцією О. Г. Козорог і Н. К. Лебідь. К.: ВД «Освіта», 2023. 380 с. С. 257–273. URL: <https://idcir.com.ua/zbirka-kd-pdf.pdf>

Тема 23. Проблема формування та розвитку держави на уроках історії та громадянської освіти. (2 год для ДФН; 5 год для ЗФН).

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Тема 24. Особливості організації демократичного освітнього процесу на уроках історії та громадянської освіти. (4 год для ДФН; 10 год для ЗФН).

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Опрацювати статтю Муляр О. Педагогічна толерантність як фундаментальний принцип педагогіки партнерства у «Новій українській школі». *Світоглядна освіта молоді в умовах сучасних викликів.* Матеріали міжнародної конференції – четвертих академічних читань імені проф. Р. Арцишевського (26-27.06.2024), м. Луцьк. Луцьк: Вежа-Друк, 2024. 184 с. <https://drive.google.com/file/d/1qs4DVwdyh613D4jXKqishLQygB4bJ6wZ/view>

Тема 25. Виховання патріотизму та формування громадянської компетентності на уроках історії. (5 год для ДФН; 10 год для ЗФН).

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Опрацювати статтю Муляр О., Глушук А. Розвиток м'яких навичок на уроках громадянської та історичної освітньої галузі в НУШ. *Професійна компетентність педагога: теорія, методика, практика* : збірник матеріалів доповідей (статей, тез) учасників Всеукр. інтернет-конф. (м. Луцьк, 18 квіт. 2024 р.). Луцьк: ВІШПО. 2024. С. 29. URL: <http://vippo.org.ua/files/conference/-2024-17186183908731.pdf>.

Тема 26. Інтерактивні технології навчання у формуванні громадянських та соціальних компетентностей. (4 год для ДФН; 10 год для ЗФН).

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Тема 27. Організація освітнього простору в «Новій українській школі». (4 год для ДФН; 5 год для ЗФН).

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Опрацювати статтю Муляр О., Василенко Н. Дидактичні аспекти використання інтерактивної дошки Padlet у процесі навчання історії у закладах загальної середньої освіти. *Вісник післядипломної освіти*. Серія «Педагогічні науки». Вип. 24 (53). С. 123–137. URL: [https://doi.org/10.58442/2218-7650-2023-24\(53\)-123-13](https://doi.org/10.58442/2218-7650-2023-24(53)-123-13)

Тема 28. Проектні технології навчання громадянської освіти. (4 год для ДФН; 10 год для ЗФН).

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Опрацювати статтю Муляр О.П. Проектна діяльність учнів на уроках історії в Новій українській школі. Орієнтири національної освіти в умовах сьогодення: матеріали наук.-практ.конф. з міжнар. участю (16 травня 2025 р.), Луцьк, 2025. С. 157–161. URL: <https://vippo.org.ua/files/conference/--2025-1750253365839152.pdf>.

Тема 29. Зворотній зв'язок на уроках історії та громадянської освіти. (4 год для ДФН; 5 год для ЗФН).

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Опрацювати статтю Муляр О. П. Педагогічна рефлексія на уроках громадянської та історичної освітньої галузі в НУШ / Проектування інноваційного середовища післядипломної освіти як умова реалізації індивідуальної освітньої траєкторії педагога: колективна монографія / за ред. О. Й. Дем'янюка, П. С. Олешка, Н. О. Рубльової. Луцьк: ВІППО, 2024. С. 151–170. URL: <https://vippo.org.ua/files/conference/-2024-1737539523323762.pdf>.

Тема 30. Фасилітація групової динаміки та взаємодії на уроках історії та громадянської освіти. (4 год для ДФН; 5 год для ЗФН).

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Тема 31. Технології навчання в інклюзивному освітньому середовищі. (3 год для ДФН; 10 год для ЗФН).

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

5. Питання на іспит.

Підсумкова форма контролю після кожного семестру – екзамен. Максимальна кількість балів за поточний контроль у кожному семестрі становить 70 балів. Підсумковий модульний контроль здійснюється після завершення вивчення тем змістового модуля у формі виконання здобувачем освіти контрольної роботи та проводиться або поза розкладом за узгодженням між викладачем та здобувачами вищої освіти графіком. Максимальний бал, отриманий за модульні контрольні роботи, становить 30 балів.

Результати екзамену оцінюються в межах 30 балів. Якщо підсумкова оцінка (бали) з освітнього компонента як сума поточного і підсумкового контролю

становить не менше як 75 балів, то, за згодою здобувача освіти, вона може бути зарахована як підсумкова оцінка з ОК. Екзамен проходить усно. Кожен екзаменаційний білет містить 3 питання.

Перелік питань для підсумкового контролю (1 семестр):

1. Основні поняття «методики навчання історії та громадянської освіти».
2. Державний стандарт та вимоги до навчання історії та громадянської освіти.
3. Компетентнісний підхід у навчанні історії.
4. Історичні знання та уявлення.
5. Роль понять у вивченні історії. Класифікація понять.
6. Methodика формування уявлень про історичні поняття.
7. Methodика формування уявлень про історичний час і простір.
8. Суспільне значення професії вчителя, її функції.
9. Складники та критерії педагогічної майстерності.
10. Культура мови і культура мовлення вчителя.
11. Роль учителя історії в навчанні та його функції.
12. Компетентності, права та обов'язки вчителя.
13. Професійна самоосвіта. Methodична робота в школі.
14. Потенціал історії України у проблемі виховання патріотизму через призму медіакультури.
15. Ціннісні орієнтири на уроках історії.
16. Роль історії у формуванні наукового світогляду здобувачів середньої освіти.
17. Інтегрований та бінарний урок.
18. Інтегроване навчання.
19. Класифікації методів навчання історії.
20. Словесно-друковані методи навчання історії.
21. Усний виклад історичного матеріалу вчителем.
22. Methodика роботи з історичними документами.
23. Прийоми роботи з підручниками історії.
24. Принцип наочності на уроках історії.
25. Класифікації та methodика використання візуальних джерел на уроках історії.
26. Графічна наочність на уроках історії.
27. Схеми і таблиці на уроках історії.
28. Використання ігор у навчанні історії.
29. Сутність та methodика здійснення практичної пізнавальної діяльності здобувачів середньої освіти.
30. Позашкільна дослідницька діяльність у навчанні історії (наукові учнівські роботи, історичні дебати та інше).
31. Поняття «критичного мислення» та його розвиток у сучасних вимогах: актуальність і потреба.
32. Methodика розвитку критичного мислення.
33. Таксономія Блума в навчанні історії.
34. Methodика застосування відео та аудіозаписів на уроках з історії.

35. Інформаційно-комунікаційні технології на уроках історії.
36. Онлайн-тестування у навчанні історії.
37. Переваги та недоліки використання смартфонів на уроках історії.
38. Військово-політичні теми у навчанні історії.
39. Соціально-економічна та культурна проблематика в шкільному курсі історії.
40. Людина в історії.
41. Краєзнавчий компонент у навчанні історії.
42. Полікультуралізм на уроках історії.
43. Історичні міфи на уроках історії та громадянської освіти.
44. Вимоги до сучасного уроку історії.
45. Типи уроків історії.
46. Структура уроку історії.
47. Аналіз уроку.
48. Комбінований урок.
49. Інтегрований урок.
50. Урок вивчення нового матеріалу, формування вмінь та навичок.
51. Функції та вимоги до підготовки вчителя до уроку історії.
52. Етапи підготовки вчителя до уроку історії.
53. Календарно-тематичне планування та план-конспект в системі підготовки вчителя до уроку.
54. Методи перевірки результатів навчання історії: функції і форми.
55. Оцінювання на уроках історії: критерії та технології.
56. Оцінювання на уроках історії в «Новій українській школі».
57. Краєзнавчо-пошукова робота у навчанні історії.
58. Методика підготовки і проведення уроку-лекції та уроку-семінару.
59. Специфіка підготовки і проведення театралізованих уроків.
60. Методика підготовки і проведення уроку-вікторини.
61. Методика підготовки і проведення уроку-дебатів.
62. Методика підготовки і проведення уроку-екскурсії.
63. Значення та умови проведення нетрадиційних типів уроків історії.
64. Організація дистанційного навчання.
65. Інтерактивні методи: сутність, методика, особливості, класифікації, поєднання з іншими методами.
66. Проблемне навчання на уроках історії.
67. Проектне навчання на уроках історії.
68. Історія в «Новій українській школі» у 5–6 класах.
69. Особливості навчання історії в 7–9 класах.
70. Особливості навчання історії в 10–11 класах.
71. Синхронне та асинхронне дистанційне навчання.
72. Дистанційне оцінювання результатів навчання.

Перелік питань для підсумкового контролю (2 семестр):

1. Формування громадянської компетентності у школярів.
2. Форми і методи громадянського виховання здобувачів освіти старших класів.
3. Історія громадянської освіти в незалежній Україні.
4. Громадянська освіта як засіб формування політичної культури здобувачів освіти старших класів.
5. Громадянська освіта як інструмент формування громадянського суспільства в Україні.
6. Формування толерантності здобувачів освіти на уроках громадянської освіти.
7. Формування поваги та толерантного ставлення до полікультурності на уроках громадянської освіти.
8. Проектні технології навчання громадянської освіти.
9. Технології навчання в інклюзивному освітньому середовищі.
10. Формування навичок ефективної комунікації та ненасильницького розв'язання конфліктів на уроках громадянської освіти.
11. Пізнавальні завдання із застосуванням інтерактивних методів на уроках громадянської освіти.
12. Особливості організації освітнього середовища в контексті вивчення громадянської освіти.
13. Виховання патріотизму та формування громадянської компетентності на уроках історії.
14. Технології проблемного навчання у процесі навчання громадянської освіти.
15. Використання дискусії як технології критичного мислення у навчанні громадянської освіти.
16. Оцінювання результатів навчальних досягнень здобувачів освіти на уроках громадянської освіти.
17. Організація освітнього процесу у навчанні громадянської освіти.
18. Технології змішаного навчання у процесі навчання громадянської освіти.
19. Особливості формування ідентичності, громадянської та історичної компетентності здобувачів освіти.
20. Формування та розвиток держави і нації на уроках історії та громадянської освіти.
21. Реалізація діяльнісного підходу на уроках громадянської освіти.
22. Особливості та структурно-організаційна побудова практичного заняття з використанням сучасних форм організації освітнього процесу на уроках громадянської освіти.
23. Формування навичок критичного мислення здобувачів освіти на уроках громадянської освіти та позакласній роботі.
24. Формування міжпредметних компетентностей у процесі навчання громадянської освіти.
25. Особливості організації та проведення інтегрованих уроків громадянської освіти.

26. Основоположні засади громадянської та історичної освіти.
27. Створення форм онлайн-комунікації дистанційного навчання громадянської освіти.
28. Ідея правової держави в історії європейської суспільної думки.
29. Проблема становлення громадянського суспільства в незалежній Україні у навчанні.
30. Питання соціальної активності громадян у навчанні громадянської освіти.
31. Проблема молодіжних громадських організацій у громадянській освіті.
32. Методичні підходи вивчення тем, присвячених громадським організаціям в Україні, на уроках з громадянської освіти.
33. Дидактичні підходи до вивчення впливу політичних партій на демократію.
34. Організація дослідницьких проєктів як ключового методу навчання громадянської освіти.
35. Стратегії пояснення взаємозв'язку громадянського суспільства і правової держави (на прикладі кейс-методів).
36. Методика формування розуміння правового статусу особи на уроці громадянської освіти.
37. Педагогічні підходи до вивчення еволюції прав людини на уроках історії та громадянської освіти.
38. Використання активних методів для усвідомлення основоположних прав і свобод здобувачами освіти.
39. Методика використання біографій борців за права людини в історії України для формування ціннісних орієнтирів.
40. Педагогічні прийоми формування в здобувачів освіти уявлень про громадянське суспільство та правову державу.
41. Формування у здобувачів освіти національної та громадянської ідентичностей.
42. Особливості формування у здобувачів освіти уявлень про людську гідність і права людини.
43. Методичні підходи до вивчення взаємовідносин «людина – держава» у курсах історії та громадянської освіти.
44. Формування у здобувачів освіти знань про права дитини в процесі навчання історії та громадянської освіти.
45. Викладання теми, присвячених правозахисним організаціям в Україні, у шкільному курсі громадянської освіти.
46. Методика ознайомлення здобувачів освіти із національними механізмами захисту прав людини.
47. Викладання міжнародних та європейських механізмів захисту прав людини на уроках історії та громадянської освіти.
48. Методичні підходи до вивчення тем, присвячених медіакультури в Україні.
49. Формування в здобувачів освіти критичного ставлення до медіа та розуміння ролі медіа як «четвертої гілки влади».

50. Позаурочна робота з формування громадянських компетентностей.
51. Медіаграмотність сучасного українця.
52. Громадянська ідентичність.
53. Соціалізація як ресурс формування громадянської ідентичності.
54. Методика вивчення молодіжних субкультур у сучасній Україні на уроках громадянської освіти.
55. Педагогічні підходи до формування у здобувачів освіти уявлень про шляхи становлення та самореалізації особистості.
56. Особливості застосування технології фасилітаційного навчання на уроках історії та громадянської освіти.
57. Соціокультурна різноманітність суспільства в Україні.
58. Школа як простір демократії.
59. Формування навичок прийняття рішень з питань сімейного бюджету на уроках громадянської освіти.
60. Соціальна інклюзія у школі.
61. Демократичні процедури забезпечення народовладдя у демократичній державі.
62. Методичні засади вивчення тем, присвячених народовладдю в Україні, у курсі громадянської освіти.
63. Організація навчання здобувачів освіти під час вивчення механізмів реалізації прав та інтересів громади в Україні.
64. Методика формування в здобувачів освіти знань про форми впливу громади на владу в Україні
65. Формування в здобувачів освіти розуміння ролі родини в сучасних економічних процесах.
66. Методика викладання тем, присвячених ролі домогосподарств у ринковій економіці, на уроках громадянської освіти.
67. Підходи до вивчення впливу глобалізаційних процесів на економіку, культуру, довкілля та людину.
68. Методика опрацювання тем, присвячених європейському вектору розвитку України, у курсах історії та громадянської освіти.
69. Особливості викладання тем, присвячених співпраці України з міжнародними організаціями, в освітньому процесі.
70. Дидактичні прийоми ознайомлення здобувачів освіти з основними завданнями та функціями інституцій Європейського Союзу.
71. Реалізація компетентнісного підходу на уроках громадянської освіти в ЗЗСО.
72. Інноваційні підходи до оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти на уроках громадянської освіти.
73. Рефлексія на уроці історії та громадянської освіти.
74. Дискусійні методи навчання у професійній компетентності вчителя громадянської освіти.

75. Використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках громадянської освіти.
76. Інтегроване навчання на уроках громадянської освіти.
77. Особливості організації демократичного освітнього процесу на уроках історії та громадянської освіти.

VI. Шкала оцінювання

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів, де формою контролю є іспит

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
0–59	Незадовільно	Fx	Необхідне перескладання

6. Список джерел та літератури.

Основна література

1. Возна З. Можливості краснавчих студій у розвитку полікультурної компетентності. *Історія в рідній школі*. Науково-методичний журнал. 2020. Листопад-грудень. № 6 (224). С. 14–18.
2. Возна З. Педагогічні умови використання історичних фільмів на уроках історії / Крок у науку. Освітняни для ЗСУ: Збірник статей VII Всеукраїнської наукової шкільної конференції 10 лютого 2023 року. Кам'янське: GlobalNauka, 2023. 269 с. С. 123–125. URL: https://vchymo.com/cat_event/download/release/release23.pdf#page=150.
3. Всесвітня історія. Історія України (Інтегрований курс). 6 клас. Всесвітня історія. 7–9 класи. Історія України. 7–9 класи. Всесвітня історія. 10–11 класи. Історія України. 10–11 класи. Навчальні програми для закладів загальної середньої освіти. Київ: HREC PRESS, 2022. 260 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/2022/08/15/Navch.progr.2022.WH.HU.6-11.pdf>.
4. Грицай Ж. Формування просторової компетентності на уроках історії. *Крок у науку. Освітняни для ЗСУ: Збірник статей VII Всеукраїнської наукової шкільної конференції 10 лютого 2023 року*. Кам'янське: GlobalNauka, 2023. 269 с. С. 125–130. URL: https://vchymo.com/cat_event/download/release/release23.pdf#page=150.
5. Громадянська та історична освітня галузь: як оцінювати в НУШ: методичний посібник. Опубліковано 29 вересня 2025 р. 26 с. URL: <https://mon.gov.ua/news/yak-otsiniuvaty-v-novii-ukrainskii-shkoli-putivnyk-iz-kozhnoi-osvitnoi-haluzi>.
6. Гудимова З. Використання цифрового контенту в освітньому процесі. / Інноваційні технології розвитку особистісно-професійної компетентності педагогів в умовах післядипломної освіти: збірник наукових статей. Суми, 2024. С. 90–94. URL: <http://surl.li/iwnjpu>.
7. Денисюк В. Готовність молодих вчителів історії до професійної діяльності. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*. 2021. № 4. С. 163–170. DOI: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2021.4.2.24>.
8. Денисюк В., Завадська Н., Дідух О. Вікові особливості формування історичних знань в учнів 5–9 класів. *Scientific Collection «InterConf»*, (39): with the Proceedings of the 8 th International Scientific and Practical Conference «Science and Practice: Implementation to Modern Society» (December 26–28, 2020). Manchester, Great Britain: Peal Press Ltd., 2020. P. 580–587. URL: <https://www.interconf.top/documents/2020.12.26-28.pdf>.
9. Денисюк В. Зміни до навчальних програм з історії України для закладів загальної середньої освіти у 2022 р. *The 8th International scientific and practical conference «Integration of scientific and modern ideas into practice»* (November 15–

- 18, 2022) Stockholm, Sweden. International Science Group. 2022. С. 486–487. URL: <http://surl.li/zomzbo>.
10. Денисюк В., Муляр О. Мотивація здобувачів освіти до навчання історії. Актуальні питання у сучасній науці. Серія «Педагогіка». 2025. Вип. 11(41). С. 1517–1529. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-11\(41\)-1517-1529](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-11(41)-1517-1529).
 11. Дослідження якості організації освітнього процесу в умовах війни у 2023/2024 навчальному році / Державна освітня установа «Навчально-методичний центр з питань якості освіти». 2024 р. 72 с. URL: https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2024/05/Zvit_Osvita_pid_chas_viyni_2023_SQE-22.05.2024.pdf.
 12. Колеснікова М. С. Критичне мислення майбутнього вчителя історії як показник якості професійної підготовки. *Дидаскал*. 2020. № 20. С. 101–104. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/13753>.
 13. Коляда І., Богомаз О., Ільницький І. Проектна технологія на уроках історії та громадянської освіти в умовах НУШ: компетентнісний підхід / Інноваційні технології розвитку особистісно-професійної компетентності педагогів в умовах післядипломної освіти: збірник наукових статей. Суми, 2024. С. 385–391. URL: <http://surl.li/iwnjpu>.
 14. Ладиченко Т. Компетентнісний підхід до вивчення історії на прикладах підручників з всесвітньої історії. *Історія в рідній школі*. Науково-методичний журнал. 2020. Листопад–грудень. № 6 (224). С. 19–21.
 15. Лишевський В. Інтелектуально-пізнавальна гра «Історія українського війська». *Історія та правознавство*. 2020. Листопад. № 31–33 (599–601). С. 41–45.
 16. Маринченко Г. Дистанційна освіта в Україні: історія та сучасний стан. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Випуск 22. Том 3. С. 188–191.
 17. Модельні навчальні програми. Громадянська та історична освітня галузь. URL: <https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/hromadians-ka-ta-istorychna-osvitnia-haluz/>.
 18. Морзе Н. В., Вембер, В. П. Інноваційні технології навчання у Новій українській школі: перевернуте навчання. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія «Педагогічні науки»*. 2022. Вип. 74. С. 112–120.
 19. Мороз П. В., Мороз І. В. Практика інтегрованого навчання учнів історії у 5–6 класах : методичні рекомендації. Київ: Освіта, 2024. 123 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/740428/1/Rukopys_MOROZ-red.pdf.
 20. Муляр О., Герасимюк І. Особливості формування професійних компетентностей педагога-тьютора в ЗЗСО. «Орієнтири національної освіти в умовах сьогодення» Зб. наук. праць міжнародної науково-практичної конференції. Вип.1 / Ред. кол.: О. Й. Дем'янюк, [та ін.]. Луцьк: ВІППО, 2024. URL: <https://vippo.org.ua/files/conference/----1-1722282707878755.pdf>.
 21. Муляр О., Глушук А. Розвиток м'яких навичок на уроках громадянської та історичної освітньої галузі в НУШ. Професійна компетентність педагога: теорія, методика, практика: збірник матеріалів доповідей (статей, тез) учасників Всеукр.

- інтернет-конф. (м. Луцьк, 18 квіт. 2024 р.). Луцьк: ВІППО. 2024. 235 с. С. 29. URL: <http://vippo.org.ua/files/conference/-2024-17186183908731.pdf>
22. Муляр О., Жалко Т. Діяльнісний підхід на уроках історичної та громадянської освітньої галузі. Педагогічний пошук. 2024. №3. С. 25-28 URL: <https://drive.google.com/file/d/1fiJUdMH3IWNi5iDUHmBd8mAxRHv3PcKW/view>
23. Муляр О. Педагогічна толерантність як фундаментальний принцип педагогіки партнерства у Новій українській школі. Світоглядна освіта молоді в умовах сучасних викликів: зб. наук. праць. *Матеріали міжнародної конференції – четвертих академічних читань імені проф. Р. Арцишевського (26-27.06.2024)* м. Луцьк / упорядники: А. М. Семенов, А. І. Яручик. Луцьк: Вежа-Друк, 2024. 184 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1qs4DVwdyh613D4jXKqishLQygB4bJ6wZ/view>
24. Муляр О. Проектна діяльність учнів на уроках історії в Новій українській школі. Орієнтири національної освіти в умовах сьогодення: матеріали наук.-практ.конф. з міжнар. участю (16 травня 2025 р.). Луцьк, 2025. С. 157–161. <https://vippo.org.ua/files/conference/--2025-1750253365839152.pdf>
25. Муляр О.П., Талашко О. А. Гейміфікація + інтеграція = уроки, що надихають . Освіта 4.0: фестиваль цифрових новацій : зб. ст. фестивалю освітніх інновацій (05 червня 2025р, м. Луцьк) / упоряд.: Н. А. Поліщук. Луцьк : Волинський ІППО, 2025. 88 с. С. 58–61. URL: <https://vippo.org.ua/files/conference/----175887206325858.pdf>
26. Муляр О.П. Формування дослідницьких умінь учнів на уроках громадянської та історичної освітньої галузі. Розвиток предметно-методичної компетентності вчителів у системі післядипломної педагогічної освіти: матеріали Всеукраїнської науково-методичної конференції (Харків, 18–19 червня 2025 року). Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2025. С. 129–132. URL: <https://drive.google.com/drive/folders/1RcetekF19KDtUrjZeBvP7WUXMnHtxzBX5>
27. Муляр О., Жалко Т. Інтегроване навчання в освітньому процесі нової української школи. *Педагогічний пошук*. 2021. № 2. С. 30–33. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pedp_2021_2_11.
28. Муляр О. П. Педагогічна рефлексія на уроках громадянської та історичної освітньої галузі в НУШ. Проектування інноваційного середовища післядипломної освіти як умова реалізації індивідуальної освітньої траєкторії педагога: колективна монографія / за ред. О. Й. Дем'янюка, П. С. Олешка, Н. О. Рубльової. Луцьк: ВІППО, 2024. С. 151–170. URL: <https://vippo.org.ua/files/conference/-2024-1737539523323762.pdf>.
29. Муляр О. Технологія вебквесту в навчанні правознавства у закладах загальної середньої освіти. *Нова педагогічна думка*. 2025. №1 (121). С. 71–81. DOI : <https://doi.org/10.37026/2520-6427-2025-121-1-71-80>.
30. Наказ Міністерства освіти і науки України № 1093 від 02.08.2024 року «Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання». URL:

- <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-rekomendatsii-shchodo-otsiniuvannia-rezultativ-navchannia>.
31. Наказ Міністерства освіти і науки України №1072 від 30.07.2024 р. «Про затвердження концептуальних засад реформування історичної освіти в системі загальної середньої освіти». URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-kontseptualnykh-zasad-reformuvannia-istorychnoi-osvity-v-systemi-zahalnoi-serednoi-osvity>.
 32. Наказ Міністерства освіти і науки України № 563 від 15.05.2023 року «Про затвердження методичних рекомендацій щодо окремих питань здобуття освіти в закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану в Україні». URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/89142/.
 33. Організація дистанційного навчання в школі. Методичні рекомендації / Упорядниці: І. Коберник, З. Звиняцьківська. 2020. 36 с. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/metodichni%20recomendazii/2020/metodichni%20recomendazii-dustanciyna%20osvita-2020.pdf>.
 34. Пометун О., Гупан Н. Візуальні джерела у підручнику з історії як засіб розвитку критичного мислення учнів. *Проблеми сучасного підручника*. 2020. Випуск 24. С. 241–255. URL: <https://doi.org/10.32405/2411-1309-2020-24-241-255>.
 35. Пометун О., Гупан Н. Методика розвитку критичного мислення учнів ліцею на уроках історії: методичний посібник. Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2021 250 с. URL: https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2021/12/Metodyka_rozvytku_krytychnoho_myslennia.pdf.
 36. Пометун О. До питання навчання учнів толерантності на уроках історії в 7 класі / Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи: збірник тез IV Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи», Київ, 21 березня 2024 р. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2024. 250 с. С. 138–142. URL: <http://surl.li/gcyrww>.
 37. Пометун О. Навчання історії й громадянської освіти як чинник формування національної й громадянської ідентичності учнів в умовах війни та повоєнного розвитку України. *Український Педагогічний журнал*. 2023. №2. С. 62–72. URL: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2023-2-62-72>.
 38. Професійний розвиток педагогів в умовах реалізації концепції Нової української школи: методичні рекомендації / Уклад.: Муляр О.П., Жалко Т.Й., Трачук Т.В. Луцьк: ВІППО. 2025. 88 с. URL: <https://vippo.org.ua/files/school-1742975197194809.pdf>
 39. Chun J., Elkins K. The Crisis of Artificial Intelligence: A New Digital Humanities Curriculum for Human-Centred AI. *International Journal of Humanities and Arts Computing*. 2023. Volume 17. Issue 2. P. 147–167. DOI: 10.3366/ijhac.2023.0310.
 40. Garrone-Shufran S. Preparing Teachers to Teach the Language of History. *Teaching History. A Journal of Methods*. 2020. Vol. 45. № 2. P. 2–17. DOI: <https://doi.org/10.33043/TH.45.2.2-17>.

41. Muhammad, G. Trends and Innovations in the Prospects of Distance Learning. *Journal of Education and Finance Review*. 2023. №2(1). P. 41–53. <https://doi.org/10.62843/jefr/2023.5109910>.
42. Schöch C., Hinzmann M., Röttgermann J., Dietz K., Klee A. Smart Modelling for Literary History. *International Journal of Humanities and Arts Computing*. 2022. Volume 16. Issue 1. P. 78–93. URL: <https://doi.org/10.3366/ijhac.2022.0278>.
43. Thorp R., Persson A. On historical thinking and the history educational challenge. *Educational philosophy and theory*. 2020. Vol. 52. № 8. P. 891–901. URL: <https://doi.org/10.1080/00131857.2020.1712550/>.

Інтернет-ресурси

1. <https://naurok.com.ua/> – освітній проєкт «На урок» для вчителів.
2. <https://vseosvita.ua/> – національна освітня платформа «Всеосвіта».
3. <https://prometheus.org.ua/> – платформа професійного розвитку «Prometheus».
4. <https://testportal.gov.ua/> – Український центр оцінювання якості освіти.